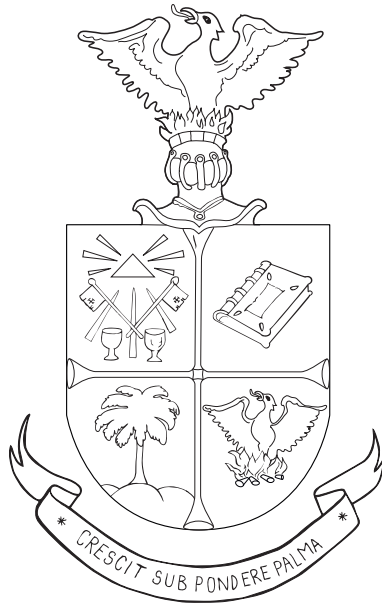

Glossa Iuridica

II. évfolyam, 1-2. szám

JOG ÉS FELELŐSSÉG

Budapest, 2015

Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI:

Antalóczy Péter, Birher Nándor, Bruhács János, Cservák Csaba,
Deres Petronella, Dobrocsi Szilvia, Domokos Andrea,
Grad-Gyenge Anikó, Homicskó Árpád, Kukorelli István, Kun Attila,
Miskolczi-Bodnár Péter, Nótári Tamás, Osztovits András, Pulay Gyula,
Liviu Radu, Erik Štenpien, Szalma József, Tamás András, Tóth András,
Tóth J. Zoltán, Törő Csaba

FŐSZERKESZTŐ:

Rixer Ádám

TÁRSFŐSZERKESZTŐ:

Grad-Gyenge Anikó, Udvary Sándor

Szerkesztő:

Téglásiné Kovács Júlia

Olvasószerkesztő:

Deres Kornélia

ISSN 2064-6887

Kiadja:

A Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara

Felelős kiadó: Törő Csaba, dékán

A kiadvány nyomdai munkálatait előkészítette:

Patrocinium Kiadó

www.patrocinium.hu

TARTALOMJEGYZÉK

KÖSZÖNTŐ

– 9 –

VITAINDÍTÓ

BOÓC ÁDÁM

**KARCOLATOK A FELELŐSSÉG FOGALMÁRÓL – TÁRSASÁGI JOGI,
MAGÁNJOGI KONTEXTUSBAN**

– 13 –

MAGÁNJOGI FELELŐSSÉG ÚJ JELENSÉGEI

SZALMA JÓZSEF

**EURÓPAI DOKTRINÁLIS HATÁSOK AZ ÚJ PTK.
FELELŐSSÉGI SZABÁLYAIRA**

– 23 –

LUGOSI JÓZSEF

A JOGVÉDELMI IGÉNY, A JOGVÉDELMI ÉRDEK ÉS A KERESETI JOG

– 36 –

UDVARY Sándor

CULPA IN ACTIONEM

– 51 –

SÁNDOR ISTVÁN
**FELELŐSÉGI ÉS HELYTÁLLÁSI KÉRDÉSEK A BIZALMI
VAGYONKEZELÉSI SZERZŐDÉSSEN**

– 61 –

BÓKA JÁNOS
EGY VÁLÁS ÉS EGY HÁZASSÁG

– 81 –

MEZEI PÉTER
A PTK. 6:524. § ONLINE KÖRNYEZETBEN

– 96 –

GRAD-GYENGE ANIKÓ
**COMMENTARE NECESSE EST – NÉHÁNY GONDOLAT AZ
ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG „KOMMENT-HATÁROZATÁRÓL”**

– 122 –

KÁRTYÁS GÁBOR
MAGÁNJOGI ALAPOK, JOGTERÜLETI SPECIFIKUMOK

– 143 –

MAGÁNJOGI FELELŐSÉGEN INNEN ÉS TÚL

NÓTÁRI TAMÁS
**A MAGÁNJOGI ÉS BÜNTETŐJOGI FELELŐSÉG KÉRDÉSE AZ INIURIA
TÉNYÁLLÁSÁNAK TÜKRÉBEN AZ ÓKORI RÓMÁBAN**

– 161 –

CSERVÁK CSABA
**A JOGI ÉS POLITIKAI FELELŐSSÉG ELHATÁROLÁSA,
ÉRINTKEZÉSI PONTJAI**

– 177 –

SZILVIA KÖBEL
HISTORISCHES ARCHIV DER STAATSSICHERHEITSDIENSTE UNGARNS

– 198 –

SZABÓ ZSOLT
AZ AUTONÓM SZERVEK PARLAMENTI ELLENŐRZÉSÉRŐL

– 226 –

BÖCSKEI ELVIRA – DERES PETRONELLA
**SAJÁT TŐKE VIZSGÁLATA – FIZETÉSKÉPTELENSÉG
VERSUS CSÓDBÚNTETT?**

– 240 –

DOMOKOS ANDREA
FELELŐSSÉG ÉS FELELŐSSÉGREVONÁS A BÜNTETŐJOGBAN

– 261 –

DERES PETRONELLA
**AZ ÉLETVESZÉLYT OKOZÓ TESTI SÉRTÉS
A MAGYAR BÜNTETŐJOGBAN**

– 274 –

A PTK. 6:524. § ONLINE KÖRNYEZETBEN

MEZEI PÉTER
egyetemi docens (SZTE ÁJTK)

1. Bevezetés

A digitális technológiák és különösen az internet elterjedése törvénytelenül magukkal hozták a szerzői jogsértések elszaporodását. A jogellenes felhasználások egy jelentős része olyan szolgáltatások igénybe vételével valósul meg, ahol például egy weboldal, szoftver vagy alkalmazás pusztán a jogsértés elkövetéséhez szükséges eszközt, csatornát biztosítja. Más szavakkal rengeteg olyan lehetőség ismert az online környezetben, ahol a szolgáltató szerzői jogilag releváns magatartást¹ nem tanúsít, ugyanakkor a felhasználók magatartásaiban *közreműködik, azokat elősegíti, esetleg arra kifejezetten ösztönzi az embereket*.

Több mint egy évtizedes múltra tekintenek vissza a fájlcsere-alkalmazások előállítóival és egyéb weboldalak üzemeltetőivel szembeni eljárások. Az Egyesült Államokban már se szeri, se száma a „híres” pereknek,² ahol az üzemeltetőket a másodlagos (más szavakkal: közvetett vagy indirekt) felelősség tételei alapján marasztalták el felhasználóik magatartásai miatt.³ A német bíróságok is egyre gyakrabban fordulnak a Német Polgári Törvénykönyv (*BGB*)

¹ Vagyis például nem végez közvetlenül többszörözést, terjesztést, nyilvánossághoz közvetítést, ide értve a lehívásra történő nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételt, továbbközvetítést, illetve nem sérti meg a személyhez fűződő jogokat.

² Csak a legfontosabbak lásd: *A&M Technology, Inc., et al., v. Napster, Inc., et al.*, 239 *F.3d* 1004 (2001); *In re: Aimster Copyright Litigation*, 334 *F.3d* 643 (2003); *Metro-Goldwyn-Mayer Studios, Inc., et al., v. Grokster, Ltd., et al.*, 545 *U.S.* 913 (2005); *Arista Records LLC, et al., v. Lime Group LLC, et al.*, 715 *F.Supp.2d* 481 (2010); *Arista Records LLC, et al., v. Lime Group LLC, et al.*, 784 *F.Supp.2d* 313 (2011); *Columbia Pictures Industries, Inc., et al., v. Gary Fung, et al.*, 710 *F.3d* 1020 (2013).

³ Lásd különösen: MEZEI Péter: *A fájlcsere dilemma - a perek lassúak, az internet gyors*, Budapest, HVG-Orac, 2012, 112-131.; MEZEI Péter - NÉMETH László: *A Direct Download Link (DDL) szolgáltatás szerzői jogi megítélése, Infokommunikáció és Jog*, 2009. október, 179-186.; MEZEI Péter: *Tisztul a kép a RapidShare körül? - A DDL szolgáltatók felelősségének a korlátozása, Infokommunikáció és Jog*, 2010. december, 187-191.; MEZEI Péter: *Egyedül a sötétben - a DDL szolgáltatók felelősségének aktuális fejleményei, Infokommunikáció és Jog*, 2014. március, 29-38.

1004. §-ában foglalt „háborítói felelősség” („*Störerhaftung*”) klauzulájához az online környezetben elkövetett jogsértések esetén.⁴

A magyar szerzői jog e tekintetben hiátussal küzd. Több mint egy évtizede ismertek az elektronikus kereskedelmi szabályok,⁵ ennél hosszabb ideje adott az *Szjt.*⁶ objektív felelősség esetén alkalmazható szankciótana, és a „*régi Ptk.*”⁷ is rendezte a szubjektív (vétkességen alapuló) felelősség kereteit. Mindezek ellenére azt mondhatjuk, hogy gyakorlatilag nem fejlődött ki jelentős joggyakorlat a közreműködőkkel szemben a szerzői jogsértések visszaszorítása érdekében. Az „*új Ptk.*” (a továbbiakban kizárólag *Ptk.*)⁸ felelősségtani része e téren első pillantásra kevés újdonsággal szolgál.⁹

⁴ A „*Störerhaftung*” felelősségi formulájának bírósági alkalmazásáról lásd különösen: BGH 17.5.2001 (I ZR 251/99) - *Ambiente.de*, *Neue Juristische Wochenschrift*, 2001/44. szám, 3265-3269.; BGH 18.10.2001 (I ZR 22/99) - *Meißner Dekor*, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht*, 2002/7. szám, 618-622.; BGH 15.1.2009 (I ZR 57/07) - *Cybersky*, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht*, 2009/9. szám, 841-845; BGH 12.05.2010 (I ZR 121/08) - *Sommer unseres Lebens*, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht*, 2010/7. szám, 633-637; BGH 12.7.2012 (I ZR 18/11) - *Alone in the Dark*, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht*, 2013/4. szám, 370-375.; BGH 15.8.2013 (I ZR 80/12) - *File-Hosting-Dienst*, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht*, 2013/10. szám, 1030-1035. A német jogirodalomból lásd különösen: Gerald SPINDLER - Matthias LEISTNER: Secondary Copyright Infringement - New Perspectives in Germany and Europe, *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 2006/7. szám, 788-822.; Thomas WILMER: Überspannte Prüfpflichten für Host-Provider? Vorschlag für eine Haftungsmatrix, *Neue Juristische Wochenschrift*, 2008/26. szám, 1845-1851.; Gerald SPINDLER: Präzisierung der Störerhaftung im Internet - Besprechung des BGH-Urteils „Kinderhochstühle im Internet”, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht*, 2011/2. szám, 101-108.; Thomas DREIER - Matthias LEISTNER: Urheberrecht im Internet: die Forschungsherausforderungen, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht*, 2013/9. szám, 895-896.; Marcus B. BÖLLING: Unterlassungsantrag und Streitgegenstand im Falle der Störerhaftung, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht*, 2013/11. szám, 1092-1093. A magyar jogirodalomból lásd különösen: KÓHIDI Ákos: Közrehatás az internetes szerzői jogi jogsértéseknél: A „*Störerhaftung*” alkalmazásának elméleti alapjai, *Jog Állam Politika: Jog- és Politikatudományi Folyóirat*, 2012/4. szám, 55-68.

⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól. (A továbbiakban: *Elker-irányelv.*) 2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről. (A továbbiakban: *Elker-törvény.*)

⁶ 1999. évi LXXVI. törvény.

⁷ 1959. évi IV. törvény.

⁸ 2013. évi V. törvény.

⁹ Az új Ptk. rendelkezéseinek ismertetését lásd: HARMATHY Attila: *XXVI. fejezet*. In: WELLMAN György (SZERK.): *Az új Ptk. magyarázata VI/VI. - Polgári jog, Kötelmi jog, Harmadik, negyedik, ötödik és hatodik rész*, HVG-Orac, Budapest, 2013, 429-462.

Egyet kell érteni ugyanakkor Harmathy Attilával, aki szerint nagyon jelentős demográfiai és gazdasági változások mennek végbe napjainkban, ami többek között a felelősség szerepének, funkciójának újragondolását is szükségessé teszi. A hagyományos magánjogi deliktumokhoz képest napjainkra egyre nagyobb teret nyernek az olyan jogsértések, amelyek vonatkozásában egyáltalán nem biztos, hogy az uralkodó felelősségi klauzulák hatékony megoldást képesek nyújtani.¹⁰

Mindez különösen igaz az online térben megvalósuló szerzői jogsértésekre. A jelen tanulmány célja ennek megfelelően az, hogy bemutassa az *Szjt.* által meghatározott, objektív felelősség esetére igénybe vehető eszköztárat, valamint a *Ptk.* által meghatározott, szubjektív felelősség esetén segítségül hívható igényeket.¹¹ Ha szemügyre vesszük a rendelkezéseket, akkor világossá válhat, hogy bár valamennyi felelősségi modell alkalmas lehet a közreműködőkkel szemben történő fellépésre, a „legtisztább”, kártérítés fizetésével járó felelősségre vonás a *Ptk.* 6:524. § alapján tűnik lehetségesnek.

2. Fogalmi alapvetések

A szerzői jogok megsértőivel, illetve a jogsértésekben valamilyen módon szerepet vállalókkal szemben többféle fellépési lehetőséget biztosít a magyar magánjog.¹² E tekintetben különbséget kell tenni közvetlen és közvetett, valamint objektív és szubjektív felelősség között.

Közvetlen jogsértésről akkor beszélhetünk, ha a felhasználó a szerzői jogosult valamely vagyoni vagy személyhez fűződő jogával ellentétes (hagyományosan engedély és/vagy díjfizetés nélküli) magatartást tanúsít; túlterjeszkedik a szerzői jogosulttal kötött felhasználási szerződés keretein;¹³ továbbá egyéb, a szerzői jogi törvény által rögzített kötelezettség teljesítését mulasztja el

¹⁰ HARMATHY Attila: *A kártérítésről*. Az előadás elhangzott a Magánjogot Oktatók Egyesületének 2014-es konferenciáján, 2014. június 27. napján, Budapesten.

¹¹ *Szjt.* 94. § (2) bekezdés.

¹² A témakör részletes kifejtését lásd: FALUDI Gábor - KABAI Eszter - TARR Péter: *A szerzői jog megsértésének következményei*. In: GYERTYÁNFY Péter (szerk.): *Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez*, Wolters Kluwer, Budapest, 2014, 559-645.

¹³ Szerzői jogok (érvényes) átruházása esetén a szerződés keretein túlterjeszkedő felhasználásról hagyományosan nem beszélhetünk, mivel a licenciával ellentétben a jogáttruházás az átdolgozás jogának kivételével minden felhasználási módra kiterjed. Lásd: FALUDI Gábor: *A szerzői jogi és iparjogvédelmi jogáttruházás a Ptk. háttéré előtt*, *Jogtudományi Közlöny*, 2013. december, 585-586.

(például díjfizetési kötelezettség közös jogkezelő szervezet felé).¹⁴ Valamennyi említett esetben a jogellenes magatartás (ideértve a mulasztást is) felhasználó általi személyes megvalósítása tekinthető a meghatározó körülménynek. Ezzel szemben a *közvetett felelősség* akkor merülhet fel, ha valamely közreműködő személy vagy szervezet egy harmadik személy (felhasználó) jogellenes magatartásához az elkövetési eszközt, csatornát biztosítja, esetleg a jogsértésre ösztönzi, felbújtja. A magyar jogrendszerben a közvetett jogsértéseket részben a büntetőjog eszközeivel lehet szankcionálni (felbujtás, bűnsegély). A magánjogi eszköztár ezzel ellentétben korlátozott.¹⁵

A kategorizálás másik dimenziója az objektív és a szubjektív felelősség elhatárolása. E téren a jogellenes magatartást tanúsító személy tudati oldalának van jelentősége. Az *objektív felelősség* alapján ugyanis a jogellenes magatartás miatt minden egyéb körülménytől függetlenül eljárás indítható az érintett személlyel, illetve bizonyos körülmények között harmadik személyekkel szemben. Igaz ez tehát arra az esetre is, amikor a jogsértő nincs tisztában magatartásának lehetséges következményeivel. Ezzel ellentétben a *szubjektív felelősség* lényege a vitatott magatartás/mulasztás felróhatóságában keresendő, vagyis abban, hogy a jogsértő személy úgy járt-e el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

¹⁴ Vö.: FALUDI - KABAI - TARR (2014) i.m. 589-590.

¹⁵ Akár közvetett felelősségi klauzulaként is értékelhetjük az *Szjt.* 23. § (2) bekezdésének második mondatában foglalt szabályt, miszerint „a terjesztés jogának megsértését jelenti a mű jogsértéssel előállított példányának kereskedelmi céllal történő birtoklása is, ha a birtokos tudja vagy neki az adott helyzetben általában elvárható gondosság mellett tudnia kellene, hogy a példány jogsértéssel állt elő.” Ebben az esetben ugyanis a műpéldány birtokosa valójában semmilyen klasszikus felhasználási magatartást nem tanúsít. Valójában azonban e passzus is közvetlen jogsértésként értékelhető, ahhoz hasonlóan, ahogy az *Szjt.* a hatásos műszaki intézkedések megkerülésével kapcsolatosan a 95. § (2) bekezdésében fogalmaz. Eszerint: „a szerzői jog megsértésének következményeit kell alkalmazni olyan eszköz, termék vagy alkatrész előállítására, behozatalára, terjesztésére, eladására, bérbeadására, eladás vagy bérbeadás céljából történő reklámozására, kereskedelmi céllal való birtoklására, illetve olyan szolgáltatás nyújtására, a) amelyet a hatásos műszaki intézkedés megkerülése céljából kínálnak, reklámoznak vagy forgalmaznak; b) amelynek a hatásos műszaki intézkedés megkerülésén kívül nincs számottevő gazdasági jelentősége, illetve célja; vagy c) amelyet elsősorban a hatásos műszaki intézkedés megkerülésének lehetővé tétele vagy megkönnyítése céljából terveztek, gyártottak, alakítottak át, illetve teljesítettek.”

3. Felelősség az Szjt. alapján

Az Szjt. XIII. fejezete az objektív és a szubjektív felelősséget ötvözi.¹⁶ Az Szjt. 94. § (2) bekezdése a benne foglalt – *Ptk.*-ra utaló – szabály révén megnyitja a kaput a szubjektív alapú felelősség megállapítása felé (ideértve mind a kártérítést, mind a sérelemdíjat). Az Szjt. 94. § (8) bekezdése ugyancsak a tudati oldaltól teszi függővé a jogsértéshez használt eszközök és anyagok nem (közvetlen) jogsértő tulajdonostól történő lefoglalását. Továbbá az Szjt. 95-96. szakaszai, amelyek a hatásos műszaki intézkedések megkerülésével, illetve a jogkezelési adatok jogosulatlan eltávolításával vagy megváltoztatásával szembeni jogérvényesítés lehetőségét rögzítik, kifejezetten szubjektív alapú felelősséget deklarálnak, amikor előfeltételként tűzik a tudati oldal meglétét, illetve az adott helyzetben elvárható gondosságot. Az Szjt. egyéb felelősségi rendelkezései a jogsértő tudati oldalától függetlenül alkalmazhatók.

Az Szjt. 94. §-ában foglaltak ugyanakkor nem csak peres eljárásban érvényesíthetők. Egy részük¹⁷ – a *TRIPS Egyezményre*,¹⁸ valamint az uniós jogérvényesítési jogharmonizációra¹⁹ tekintettel – ideiglenes intézkedésként, vagyis az érdemi peres eljárást megelőzően kezdeményezhető.

Ugyancsak fontos megjegyezni, hogy az Szjt. 94. §-ában felsorolt intézkedési lehetőségek egy része²⁰ – akár ideiglenes jelleggel is – kifejezetten érvénye-

¹⁶ Szjt. 94. §.

¹⁷ Vö.: Szjt. 94. § (1) bekezdés b) pont (abbahagyás, eltiltás); Szjt. 94. § (1) bekezdés d) pont (adatszolgáltatás); Szjt. 94. § (1) bekezdés f) pont (jogsértést megelőző állapot helyreállítása; jogsértéshez használt eszközök, anyagok, jogsértéssel előállított dolgok lefoglalása, kereskedelmi forgalomból való visszahívása); kivételesen Szjt. 94. § (7) bekezdés (jogsértéshez használt eszközök, anyagok, jogsértéssel előállított dolgok jogsértő mivoltától való megfosztása); Szjt. 94/A. § (4) bekezdés b) pont (biztosítási intézkedés elrendeléséhez szükséges adatszolgáltatás és iratbemutató); Szjt. 94/A. § (4) bekezdés c) pont és (5) bekezdés (ellenbiztosíték adása a jogsértőnek állított cselekmények továbbfolytatása mellett). Vö.: FALUDI (2014) i.m. 569-571.

¹⁸ Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (1994), a továbbiakban: *TRIPS Egyezmény*, hazánkban kihirdette: 1998. évi IV. törvény az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakeshi Egyezmény és mellékleteinek kihirdetéséről, 44., 46-47., 50. cikk.

¹⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 2004/48/EK irányelve (2004. április 29.) a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről, 7-9. cikkek. (A továbbiakban: *Jogérvényesítési irányelv*.)

²⁰ Vö.: Szjt. 94. § (1) bekezdés b) pont (abbahagyás, eltiltás); Szjt. 94. § (1) bekezdés d) pont (adatszolgáltatás); Szjt. 94. § (1) bekezdés f) pont (jogsértéshez használt eszközök, anyagok, jogsértéssel előállított dolgok lefoglalása rosszhiszemű, a jogsértőtől különböző tulajdonossal szemben). Vö.: FALUDI (2014) i.m. 569-570.

síthető harmadik személyekkel szemben, ugyancsak objektív keretek között. Vagyis egy közvetítő szolgáltató annak ellenére kötelezettje lehet egy ideiglenes intézkedésnek, hogy a felhasználói által megvalósított szerzői jogsértésről tudomása lenne. Mint arra az *Elker-irányelv* (45) preambulum-bekezdése világosan utal: „a közvetítő szolgáltatók felelősségének ebben az irányelvben megállapított korlátozásai nem érintik különböző típusú rendelkezések meghozatalának lehetőségét; az ilyen rendelkezések lehetnek különösképpen olyan bírósági vagy közigazgatási határozatok, amelyek valamilyen jogsértés abbahagyását vagy megelőzését – ideértve a jogellenes adat eltávolítását vagy az ahhoz való hozzáférés megszüntetését – rendelik el”. Ez a logika az *Elker-irányelvnek* az egyes közvetítő szolgáltatókra vonatkozó – néhol ugyanakkor eltérő tartalmú – passzusaiban ugyancsak tetten érhető.²¹ A magyar jog ezt megfelelően átültette, mikor rögzítette, hogy „a közvetítő szolgáltónak a [7. §] (2) bekezdés alapján történő mentesülése nem zárja ki azt, hogy az a személy, akit a jogellenes tartalmú információ révén sérelem ért, a jogsértésből fakadó igényei közül a jogsértés megelőzésére vagy abbahagyására irányuló követeléseit a jogsértő fél mellett a közvetítő szolgáltatóval szemben is bíróság útján érvényesítse”.²² A fenti forrásokon túl következik ez – újabban – az *InfoSoc-*, valamint a *Jogérvényesítési-irányelvből* is. Előbbi általános jelleggel deklarálja a jogsértések megvalósítása céljából igénybe

²¹ *Elker-irányelv*, 12. cikk (3) bekezdés: „Ez a cikk nem érinti a bíróságok és közigazgatási hatóságok arra vonatkozó lehetőségét, hogy a tagállamok jogrendszerével összhangban a [z egyszerű adatátvitelt és hozzáférést biztosító] szolgáltatót a jogsértés megszüntetésére vagy megelőzésére kötelezzék.” 13. cikk (2) bekezdés: „Ez a cikk nem érinti a bíróságok vagy közigazgatási hatóságok arra vonatkozó lehetőségét, hogy a tagállamok jogrendszerével összhangban a [gyorsítótároló] szolgáltatót a jogsértés megszüntetésére vagy megelőzésére kötelezzék.” 14. cikk (3) bekezdés: „Ez a cikk nem érinti a bíróságok vagy közigazgatási hatóságok arra vonatkozó lehetőségét, hogy a tagállamok jogrendszerével összhangban a [tárhely-]szolgáltatót a jogsértés megszüntetésére vagy megelőzésére kötelezzék, nem érinti továbbá a tagállamoknak azt a lehetőségét sem, hogy eljárásokat alakítsanak ki az információ eltávolításának vagy a hozzáférés megszüntetésének szabályozására.” A fentiekben kiemelt mondatrészek képezik az egyes egyedi/eltérő elemeket. A tárhely-szolgáltatók esetén olvasható második tagmondatban az irányelv az értesítési- és eltávolítási eljárás megalkotását tagállami hatáskörbe utalja. Lásd továbbá: *Elker-irányelv*, 18. cikk (1) bekezdés: „A tagállamok biztosítják, hogy a nemzeti jog alapján indítható, az információs társadalommal összefüggő szolgáltatási tevékenységekkel kapcsolatos bírósági keresetek tegyék lehetővé az olyan intézkedések – így ideiglenes intézkedések – gyors elfogadását, amelyek célja az állítólagos jogsértés megszüntetése és az érintett érdekek minden további sérelmének megelőzése.”

²² *Elker-törvény*, 7. cikk (5) bekezdés.

vett közvetítő szolgáltatókkal szembeni ideiglenes intézkedések lehetőségét.²³ Utóbbi pedig számtalan olyan jogi intézkedést sorol fel, melyek harmadik személyekkel szemben is alkalmazhatók.²⁴ Mindent egybevetve tehát *a közvetítő szolgáltatókkal szemben a kártérítési felelősség megállapítása nélkül helye lehet egyes intézkedések alkalmazásának, akár ideiglenes jelleggel is.*

A közvetítő szolgáltatókkal szemben alkalmazható intézkedések a következők lehetnek: a jogsértés vagy az azzal közvetlenül fenyegető cselekmények abbahagyására kötelezés és a további jogsértéstől való eltiltás;²⁵ a jogsértéssel érintett dolgok vagy szolgáltatások előállításában, forgalmazásában, illetve teljesítésében résztvevőkről, a jogsértő felhasználásra kialakított üzleti kapcsolatokról történő adatszolgáltatást;²⁶ a jogsértéshez használt eszközök (esetleg anyagok) lefoglalása, amennyiben azok nincsenek a jogsértő tulajdonában, de a tulajdonos a jogsértésről tudott, vagy az adott helyzetben általában elvárható gondosság mellett tudnia kellett volna.²⁷

Az abbahagyásra kötelezés és az eltiltás vonatkozásában érdemes jelezni, hogy miközben kiváló eszköz a jogsértés hatásainak azonnali felszámolására, e cél elérésében sokkal egyszerűbb, hatékonyabb és költségkímélőbb módszerre is hagyatkozhatnak. A magyar jogalkotó az *Szjt.*, illetve a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló törvény²⁸ alapján a jogosultat megillető jogok sérelmével járó felhasználások esetére részletes szabályokban teszi lehetővé az ideiglenes intézkedéseknél, avagy a rendes peres eljárásnál egyszerűbb „alternatív vitarendezést”, az értesítési és eltávolítási eljárást.²⁹

Az eljárás lényegében azt jelenti, hogy a jogosult a sérelem tárgyát és a jogsértést valószínűsítő tények megjelölését, a jogsértő tartalmú információ

²³ *InfoSoc-irányelv*, 8. cikk (3) bekezdés: „a tagállamok biztosítják, hogy a jogosultak kérelmezhessék az ideiglenes intézkedést olyan közvetítő szolgáltatókkal szemben, akiknek a szolgáltatásait harmadik személy szerzői jog vagy szomszédos jogok megsértése céljából veszi igénybe.”

²⁴ *Jogérvényesítési irányelv*, 2. cikk (3) bekezdés és (15) preambulum-bekezdés.

²⁵ *Szjt.* 94. § (3) bekezdésén keresztül az *Szjt.* 94. § (1) bekezdés b) pont. Mint arra az *Szjt.* Kommentár rávilágít, e pont a *Jogérvényesítési irányelv* áttünetese folytán nyerte el jelenlegi formáját, amelynek eredményeként a károsodással veszélyeztetett cselekménytől való eltiltásra irányuló igényt nem szükséges a „*régi Ptk.*” 341. §-ra alapítani. Lásd: FALUDI - KABAI - TARR (2014) i.m. 572. Ez utóbbi szabály jelenleg a *Ptk.* 6:523. §-ában olvasható.

²⁶ *Szjt.* 94. § (4) bekezdés c) és d) pontján keresztül az *Szjt.* 94. § (1) bekezdés d) pont.

²⁷ *Szjt.* 94. § (8) bekezdés.

²⁸ 1997. évi XI. törvény.

²⁹ *Elker-törvény*, 13. § (1) bekezdés.

azonosításához szükséges adatokat³⁰ és a jogosult nevét, lakcímét, illetve székhelyét, telefonszámát, valamint elektronikus levelezési címét tartalmazó értesítést küld a gyorsítótárolást, tárhely-szolgáltatást vagy keresőszolgáltatást nyújtó cégnek.³¹ Utóbbi az értesítés átvételétől számított 12 órán belül köteles felfüggeszteni az értesítésben megjelölt információhoz való hozzáférést vagy eltávolítani az információt, feltüntetni, hogy az eltávolítás milyen jogosult jogsértést állító értesítése alapján történt, továbbá három munkanapon belül köteles közvetlenül a szolgáltatás igénybe vevőjét is tájékoztatni az intézkedésről.³² Az eltávolítás egyetlen törvényileg rögzített akadálya, ha ugyanazon információ vonatkozásában ugyanazon jogosult értesítése alapján a szolgáltató egyszer már eljár. Ilyenkor a szolgáltató nem köteles ismételt intőzkedni, kivéve, ha az eltávolítást vagy a hozzáférés megtiltását bíróság vagy hatóság rendelte el.³³ A szolgáltatás igénybe vevője kifogással élhet az eltávolítással szemben arra hivatkozással, hogy az általa hozzáférhetővé tett/továbbított tartalom nem sértette a jogosult értesítésében foglalt jogot.³⁴ A közvetítő szolgáltató a kifogás kézhezvételét követően haladéktalanul köteles újra hozzáférhetővé tenni az érintett információt, és erről a jogosultat a kifogás megküldésével értesíteni.³⁵ Ha azonban a szolgáltatás igénybe vevője nem él kifogással, vagy a jogsértés tényét elismeri, akkor az eltávolítás hatályát a közvetítő szolgáltató köteles fenntartani.³⁶ Abban az esetben, ha az igénybe vevő kifogással él, akkor a jogosult abbahagyás és eltiltás iránti ideiglenes intézkedés iránti kérelmet terjeszthet elő az illetékes bíróságnál. A szolgáltató a bíróság ideiglenes intézkedést elrendelő határozatának kézhezvételét követően ismét köteles a vitatott információ elérését megakadályozni, melyről az igénybe vevő egy munkanapon belül tájékoztatja.³⁷

³⁰ Ezek közül is elsődlegesen a jogellenes tartalomra utaló konkrét URL-t („*Uniform Resource Locator*”). Egy URL három fő részből áll: az alkalmazott protokoll, a domain név és a tartalom pontos helye. Lásd: Bradley Mitchell: URL, *About.com* (<http://compnetworking.about.com/od/internetaccessbestuses/g/bldef-url.htm>). Ez utóbbi forrás példájánál maradva: az URL leírása a *http* („*hypertext transfer protocol*”) protokollon keresztül az *About.com* domain címéről az ezt követő karakterekkel leírt belső oldalról érhető el.

³¹ *Elker-törvény*, 13. § (2) bekezdés. Meghatalmazott útján történő eljárás esetén a meghatalmazást is csatolni kell az értesítéshez. Lásd: *Elker-törvény*, 13. § (3) bekezdés.

³² *Elker-törvény*, 13. § (4) bekezdés.

³³ *Elker-törvény*, 13. § (5) bekezdés.

³⁴ *Elker-törvény*, 13. § (6) bekezdés.

³⁵ *Elker-törvény*, 13. § (7) bekezdés.

³⁶ *Elker-törvény*, 13. § (8) bekezdés.

³⁷ *Elker-törvény*, 13. § (9) bekezdés. A jogosult által indított eljárást lezáró jogerős érdemi határozat tartalmáról a jogosult köteles értesíteni a közvetítő szolgáltatót, amelyben

A fenti procedúra mindenki számára kedvező szituációt eredményezhet.³⁸ A jogaiban sértett személy gyors,³⁹ olcsó⁴⁰ és viszonylag egyszerű⁴¹ eszközt alkalmazhat a jogsértő tartalmak eltávolítására. A tartalmak újbóli elérésétől csak abban az esetben kell tartania, ha a jogsértőnek vélt felhasználó kifogással él az eltávolítással/blokkolással szemben. Ilyenkor a jogosultnak még mindig két választási lehetősége marad. Ha úgy érzi, hogy igénye a bírósági bizonyítás próbáját nem élné túl, esetleg az eljárást költségesnek véli, felhagyhat követelésével. Amennyiben azonban kitart igaza mellett, ideiglenes intézkedést kezdeményezhet. Az értesítési és eltávolítási eljárás egyben azt is biztosítja, hogy a jogosult különösebb „felhajtás”, negatív reklám nélkül kiszűrje az internetről az engedélye nélkül – talán épp saját rajongói által – elérhetővé tett tartalmakat. Egy perrel együtt járó nyilvánosság ugyanis sok esetben kontraproduktív, és több kárt okoz a jogosultnak, mint amennyit épp

foglaltaknak a szolgáltató haladéktalanul köteles eleget tenni. Lásd: *Elker-törvény*, 13. § (10) bekezdés.

- ³⁸ Erre enged következtetni a Magyar Kormány álláspontja is, mely a szellemi tulajdonjogok érvényesítése tárgyában készített bizottsági jelentésre adott válaszban jelent meg. E szerint: „The notice and take down procedure is currently the most effective means to fight online infringements while it gives online service providers the necessary leeway to avoid being held liable for infringements of third parties. The regime of setting the conditions to be exempted from liability laid down in the E-commerce Directive is working in a satisfactory manner and together with guidance from the CJEU on the interpretation of certain provisions it does not need adaptation at this stage.” Lásd: *Contribution of Hungary relating to the Report on the application of Directive 2004/48/EC on the enforcement of intellectual property rights (5140/11 PI 2 DROIPEN 4 JUSTCIV 1) based on the Presidency’s questionnaire (6141/11 PI 8 DROIPEN 10 JUSTCIV 17)*, 4. (http://sztnh.gov.hu/jogervenyesites/HU_enforcement_replies_March2011_final.pdf). Lásd továbbá: SÁR Csaba - DETREKŐI Zsuzsa - GRAD-GYENGE Anikó - IVANICS Krisztina - JURIDA Petra - LENDVAI Zsófia - MAYER Erika - CSÖMÖR Magdolna: Szakértői elemzés a szerzői jogérvényesítésről, *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 2014/3. szám, 111.
- ³⁹ Különösen igaz ez annak tükrében, hogy egy ideiglenes intézkedésre irányuló kérelem elbírálásának átlagos időtartama eléri a 3-4 hónapot. Lásd: *Uo.*, 116.
- ⁴⁰ Hasonlóképp fontos körülmény, hogy a gyakran alacsony vagy nem meghatározható pertárgyértékű ügyekben az eljáró bíróságok a nyertes fél ügyvédi munkaköltségeinek is csupán egy része, „a valós jogi képviselési költségeknek átlagosan alig 30%-a kerül megítélésre”. Lásd: *Uo.*, 120-121.
- ⁴¹ Ezzel ellentétben a bíróságok egy része már az ideiglenes intézkedésre irányuló kérelem mellett elvárja a bizonyítás szintjét elérő dokumentumok (például közokiratok vagy teljes bizonyító erejű magánokiratok, hiteles fordítások) csatolását. Lásd: *Uo.*, 124-125.

megakadályozni kíván vele.⁴² Tagadhatatlan ugyanakkor, hogy reális a veszélye annak, hogy a jogellenes tartalom ugyanazon vagy más tárhelyen (szolgáltatáson keresztül) rövid időn belül ismét elérhetővé válik. Ebben az esetben jóval indokoltabbnak tűnik, hogy a jogosult a közvetítő szolgáltatóval szemben abbahagyásra és minden hasonló jövőbeli jogsértés megakadályozására való kötelezést kezdeményezzen polgári bíróság előtt. Ez utóbbi kötelezésnek a gyakorlata azonban messze kiforratlan. Németországban a *RapidShare*-rel szemben 2012-2013 során hozott szövetségi legfelsőbb bírósági ítéletek tettek erről elsőként említést.⁴³ S bár a hazai jogirodalom is felvetette már 2006-ban ennek a lehetőségét,⁴⁴ semmilyen jegyzett joggyakorlatról nem tudunk e téren beszámolni. Ugyanakkor e megoldás alkalmazása ellen hat a tény, hogy az *Elker-törvény* alapján a közvetítő szolgáltató újbóli intézkedési kötelezettsége megszűnik abban az esetben, ha egy konkrét információ (jogsértő tartalom) vonatkozásában a jogosult vagy képviselője értesítésére egyszer már eljár, kivéve, ha az intézkedést bíróság rendelte el.⁴⁵

A közvetítő szolgáltató is biztonságban érezheti magát, mert bár – mint alább ismertetésre kerül – a jogosultnak jogában állna eredendően ideiglenes intézkedést kérni a jogsértés felszámolása vagy megakadályozása végett, erre nem kerül sor, „csendben” és olcsón el lehet intézni a problémát. Sőt, amennyiben az értesítési és eltávolítási eljárás sikerrel jár, akkor a vele szemben egyrészt nem kezdeményezhető további ideiglenes intézkedés abbahagyás vagy eltiltás végett.⁴⁶ Ennek oka egyértelműen a két eljárási típus közötti érdemi átfedésben keresendő, hiszen végső soron mindkét esetben a jogellenes tartalomhoz való hozzáférés megszüntetése a cél. Másrészt a sikeres eltávolítás esetén a kártérítési felelősség is megszűnik.

Végső soron a felhasználó is a lehető legjobban jöhet ki az értesítési és eltávolítási eljárás alkalmazásából. Amennyiben az általa közzétett/megosztott/tárolt tartalom valóban ütközést mutat a szerzői jog szabályaival, akkor

⁴² Az első híres fájlcsere perben a *Napstert* bíróság elé citáló *Metallicának* például tudomásul kellett vennie, hogy a látványos jogérvényesítési hadjárata eredményeként olyan szlogenek lepték el az internetet, mint „*Fuck Metallica*”. Lásd: Peter Jan HONIGSBERG: *The Evolution and Revolution of Napster*, *University of San Francisco Law Review*, Winter 2002, 489-491.

⁴³ *Alone in the Dark*, 372-373. (36-40. pontok.); *File-Hosting-Dienst*, 1033. (43-49. pontok.)

⁴⁴ FALUDI Gábor: *A szerzői jog megsértésének következményei*. In: GYERTYÁNFY Péter: *A szerzői jogi törvény magyarázata*, Complex, Budapest, 2006, 501.

⁴⁵ *Elker-törvény*, 13. § (5) bekezdés.

⁴⁶ SzJSzT 07/08/1, 126.

annak a közvetítő szolgáltató általi törlésével/blokkolásával különösebb (súlyosabb) következmények nélkül megsúszhatja a jogsértést. Ez értelem-szerűen egyáltalán nem azt jelenti, hogy szerzői jogi felelőssége megszűnt volna, a jogérvényesítés ugyanakkor nagyobb valószínűséggel maradhat el. Hasonlóképp nincs garancia arra, hogy a szerzői jogosult ne kezdeményezne például adatszolgáltatás iránt ideiglenes intézkedést a közvetítő szolgáltató ellen. (Ennek ugyanakkor kevés a valószínűsége, többek között az adatvédelmi szabályok okán, melyekre alább még kitérünk.) Ha pedig a felhasználó úgy látja, hogy magatartása nem ellentétes az *Szjt.*-vel, mert például beleillik valamelyik szabad felhasználási esetkörbe, akkor részére a kifogás lehetősége kellő biztonságot jelenthet. Sőt, amennyiben a felhasználó biztos a saját igazában, akkor neki sem kell félnie attól, hogy ha a szerzői jogosult mindezek után mégis bírósági eljárást kezdeményezne, ne tudná a fórum előtt megvédeni magát. Ez utóbbi gondolatmenet hipotetikus jellegét igazolja ugyanakkor a tény, hogy e vonatkozásban nincs ismert joggyakorlat hazánkban.

Az adatszolgáltatással összefüggésben indokolt három körülményre felhívni a figyelmet. Erre – a tanulmány által vizsgált témakört érintően – egyrészt a felhasznált szolgáltatást *kereskedelmi mértékben nyújtó* cég/személy kötelezhető,⁴⁷ másrészt az, aki az ilyen cég/személy állítása szerint – kereskedelmi mértékűt nem szükségképpen elérő terjedelemben – közreműködött a jogsértéssel érintett dolgok előállításában és terjesztésében, illetve a jogsértéssel érintett szolgáltatások nyújtásában. Az *Szjt.* szerint bármely cselekmény kizárólag akkor tekinthető kereskedelmi mértékűnek, ha „az érintett dolgok, illetve szolgáltatások jellegéből és mennyiségéből nyilvánvaló, hogy e cselekmények – közvetlenül vagy közvetetten – kereskedelmi vagy más gazdasági előny szerzését szolgálják. Az ellenkező bizonyításáig nem minősülnek kereskedelmi mértékűnek a fogyasztó által jóhiszeműen végzett cselekmények.”⁴⁸

Másrészt az adatszolgáltatás keretében „*a jogsértéssel érintett dolgok, illetve szolgáltatások* előállításában, forgalmazásában, illetve *teljesítésében résztvevők*, a jogsértéssel érintett dolgokat birtoklók, valamint a forgalmazásba bevonni kívánt vagy bevont nagy- és kiskereskedők *neve és címe*; a jogsértéssel érintett dolgok, illetve szolgáltatások előállított, forgalmazott, illetve igénybe vett, valamint megrendelt mennyisége, továbbá az azokért adott, illetve kapott ellenérték” kiadása kezdeményezhető.⁴⁹ Online szerzői

⁴⁷ Az *Szjt.* 94. § (4) bekezdés a) és b) pontjaiban foglalt esetkörök tartalmukra tekintettel tanulmányunk szempontjából nem bír relevanciával.

⁴⁸ *Szjt.* 94. § (5) bekezdés.

⁴⁹ *Szjt.* 94. § (6) bekezdés.

jogsértések vonatkozásában a szolgáltatandó adatok csupán szűk körben, a szolgáltatás nyújtójának nevére és címére korlátozódnak; feltéve, hogy az egyáltalán rendelkezésre áll.⁵⁰ Ezen felül az egyszerű felhasználó nem tekinthető nagy- vagy kiskereskedőnek, nem állítja elő és nem forgalmazza a jogsértéssel érintett dolgokat. Ehhez hasonlóan a „dolgok” fogalma alá továbbá legfeljebb a fizikai műpéldányok sorolhatók. Egyes online felhasználások – tipikusan a tartalmak központi szerverről vagy egyedi végpontokról (*peerekről*) történő elérhetővé tétele – esetén e fordulat nem tűnik alkalmazhatónak, mivel a digitális másolatok száma vagy egy,⁵¹ vagy a felhasználók számának határtalansága okán ritkán meghatározható.

Az adatszolgáltatással összefüggésben említendő harmadik körülmény, hogy annak mindig összhangban kell állnia az irányadó adatkezelési és adatvédelmi szabályokkal. E kérdéskört az Európai Unió Bírósága már több esetben is megvizsgálta.⁵² Az eltérő tagállami jogszabályok és az uniós joganyag⁵³ ütközésének logikája szerint a tagállami bíróságok csak annyiban kötelezhetik a közvetítő szolgáltatókat a személyes adatok kiadására, amennyiben az irányelv által meghatározott közjogi (elsősorban büntetőjogi) minimum kategóriákon felül⁵⁴ a szerzői jogi jogérvényesítés esetére is előírja ezt a tag-

⁵⁰ Komoly kérdésként merül fel, hogy a jogszabályi rendelkezés alkalmazható-e arra az esetre, ha az érintett végfelhasználó neve és címe helyett csupán felhasználói neve („*username*”), e-mail címe, esetleg IP-címe áll a közreműködő szolgáltató rendelkezésére.

⁵¹ Abban az esetben, ha a szolgáltató a tartalmat nem egyetlen példányban őrzi, mert például tükörszerverek segítségével „biztonsági másolatot” is tárol, a fenti szám több lehet egyenél.

⁵² C-275/06. sz. *Productores de Música de España (Promusicae) kontra Telefónica de España SAU* ügyben 2008. január 29. napján hozott ítélet (EBHT 2008 I-271. o.); C-557/07. sz. *LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten GmbH kontra Tele2 Telecommunication GmbH* ügyben 2009. február 17. napján hozott ítélet (EBHT 2009 I-1227. o.); C-461/10. sz. *Bonnier Audio AB és társai kontra Perfect Communication Sweden AB* ügyben 2012. április 19. napján hozott ítélet (ECLI:EU:C:2012:219).

⁵³ „A tagállamok nemzeti jogszabályok révén biztosítják a nyilvános hírközlő hálózatok és a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatások segítségével történő közlések és az azokra vonatkozó forgalmi adatok titkosságát.” Lásd: Az Európai Parlament és a Tanács 2002/58/EK irányelve (2002. július 12.) az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről, 5. cikk (1) bekezdés első mondat. (A továbbiakban: *Adatvédelmi irányelv*.)

⁵⁴ Ezek: nemzetbiztonság (az állam biztonsága), nemzetvédelem és a közbiztonság védelme, valamint a bűncselekmények, illetve az elektronikus hírközlési rendszer jogosulatlan használata megelőzésének, kivizsgálásának, felderítésének és üldözésének a biztosítása. Lásd: *Adatvédelmi irányelv*, 15. cikk (1) bekezdés első mondat.

állami jogszabály.⁵⁵ A magyar jog – az előzetes döntésekkel érintett spanyol és osztrák joghoz hasonlóan, ugyanakkor a svéd joggal ellentétben – ilyen előírást nem tartalmaz.⁵⁶ Ennek megfelelően az adatszolgáltatási kötelezettség nem vonatkozhat a magánjellegű közlésekre.⁵⁷

E vonatkozásban egyet kell érteni az Szjt. legfrissebb Nagykommentárjának szerzőivel, akik azt hangsúlyozták, hogy a fájlcsereelő hálózatok keretében a tartalmat hozzáférhetővé tevő magánszemély magatartása túlmutat a magánjellegű közlés keretein. Ily módon az Szjt. 94. § (4) bekezdés d) pontja alapján a „visszaosztó” felhasználó a jogsértéssel érintett szolgáltatás nyújtójává válik, akivel szemben kereskedelmi mértékű közreműködés hiányában is helye lehet adatszolgáltatásnak.⁵⁸ Arra az esetre ugyanakkor, ha a magánszemély adatait a szolgáltatás elsődleges nyújtója semmilyen formában nem őrzi meg (mert például regisztrációt sem ír elő), az adatszolgáltatás a gyakorlatban alkalmazhatatlanná válik.

Mindent egybe véve úgy látjuk, hogy *online szerzői jogi visszaélések esetén az Szjt-ben foglalt tartalmú adatszolgáltatás – különösen a közreműködőkkel szemben – nem nyújt érdemi segítséget a jogosult számára*. Nem véletlen, hogy a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala által 2013-ban életre hívott munkacsoport, mely a jogérvényesítés hazai állapotait vizsgálta meg, az adatszolgáltatási rendelkezések módosítására tett javaslatot. A munkacsoport véleményének kiinduló pontja, hogy – mint az fentebb említésre került – az uniós jog nem zárja ki az adatszolgáltatás előírását magánjogi jogvitákra nézve is. Erre, valamint az alapjogok közötti egyensúly fenntartásának igényére tekintettel indokoltnak látták, hogy akár az elektronikus kereskedelmi, akár a szerzői jogi jogszabályban elhelyezésre kerüljön egy speciális klauzula. Ennek precízen meg kell határoznia a minimálisan szükséges adatok körét és az adatok szolgáltatásának a feltételeit. Hasonlóképp konkrétan ki kell mondania, hogy az

⁵⁵ Promusicae v. Telefónica, 54-55. pontok; LSG v. Tele2, 29. pont; Bonnier Audio v. Perfect Communication, 57-60. pontok.

⁵⁶ Évekkel ezelőtt ugyanakkor létezett egy ez irányú javaslat a Jogérvényesítési-irányelv átültetését célzó 2005. évi CLXV. törvény megszövegezésekor. Ez a javaslat ugyanakkor a tervezet társadalmi egyeztetését követően kikerült a normaszövegből. Lásd: SÁR et al. 2014, 111.

⁵⁷ Melyet az elektronikus kereskedelmi jog a következők szerint határoz meg: „a kereskedelmi, üzleti vagy hivatásszerű tevékenység vagy közfeladat körén kívül eső célból eljáró személy által használt elektronikus levelezés vagy azzal egyenértékű, egyéni közlésre alkalmas kommunikációs eszköz útján, információs társadalommal összefüggő szolgáltatás igénybevételével történő közlés, ideértve az ilyen módon tett szerződési nyilatkozatokat is.” Lásd: *Elker-törvény*, 2. § m) pont.

⁵⁸ FALUDI - KABAI - TARR (2014) i.m. 579-580.

adatok kizárólag jogérvényesítési célokból (polgári jogi igény előterjesztése vagy büntető feljelentés megtétele céljából) igényelhetők és adhatók ki. Az adatszolgáltatást ez alapján minden esetben polgári bírósági mérlegelés alapján, akár előzetes bizonyítást elrendelő végzéssel, akár érdemi ítélettel lehetne elrendelni. A közvetítő szolgáltató kapcsolódó költségeinek viselése a pervesztes felet terhelné, ugyanakkor indokoltnak tűnik, hogy az adatok kiadását kezdeményező felet biztosíték adására kötelezzék.⁵⁹

A jogsértéshez használt eszközök tulajdonostól való lefoglalása effektív eszköz lehet az infrastruktúra felszámolására (ha van egyáltalán ilyen), azonban ennek előfeltétele az eszközök tulajdonosának felróhatósága. Ennek bizonyítása elvben könnyen elképzelhető. Ennél ugyanakkor fontosabb, hogy egyes esetekben az eszközök – így különösen a nagy teljesítményű szerverek – lefoglalása aránytalan intézkedésnek tekinthetők. A jogsértés további folytatása abbahagyásra kötelezés vagy az értesítési és eltávolítási eljárás révén könnyen megakadályozható. Ehhez képest egy értékes technológiai berendezés lefoglalása, amelyről ugyanakkor nem kizárólag jogsértő tartalmak érhetők el, indokolatlan következményekhez, akár a vállalkozás versenyképességének a csökkenéséhez is vezethet. Bármely ilyen intézkedés nem csupán indokolatlan volna, de meglátásunk szerint egyben ellentétes is az uniós joggal. Az intézkedések arányosságát alapkövetelmény a *Jogérvényesítési-irányelv* alapján.⁶⁰ A vállalkozás szabadsága vonatkozásában pedig prosperáló uniós bírósági joggyakorlatot ismerünk.⁶¹

4. Felelősség a Ptk. alapján

4.1. Az általános magánjogi deliktum elve

Abban az esetben, ha a felhasználó magatartását felróhatóan valósítja meg, akkor a *Ptk.* felelősségi szabályai szerint tartozik helyt állni. A régi és az új törvénykönyv e téren alapvetően azonos tartalommal bír, még ha a meg-

⁵⁹ SÁR el al. (2014) i.m. 111-115.

⁶⁰ *Jogérvényesítési irányelv*, (22) preambulum-bekezdés és 3. cikk (2) bekezdés.

⁶¹ C-70/10. sz. Scarlet Extended SA kontra Soci t e belge des auteurs, compositeurs et  diteurs SCRL (SABAM)  gyben 2011. november 24. napján hozott ítélet (ECLI:EU:C:2011:771), 46-53. pontok; C-360/10. sz. Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) kontra Netlog NV ügyben 2012. február 16. napján hozott ítélet (ECLI:EU:C:2012:85), 46-51. pontok; A C-314/12. sz. UPC Telekabel Wien GmbH kontra Constantin Film Verleih GmbH and Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH ügyben 2014. március 27. napján hozott ítélet (ECLI:EU:C:2014:192), 47-53. pontok.

szövegezés és a szerkesztés több ponton el is tér egymástól. Az alábbiakban a(z immáron) hatályos rendelkezések bemutatása tűnik indokoltnak a jelen tanulmányban foglalt álláspont alátámasztásához.

Ahogy arra Lábady Tamás utal, a bíróságok nem vették át következetesen az általános magánjogi deliktum elvét, és az esetek egy jelentős részében a károkozó magatartás és valamely pozitív szabály (ami lehet akár az *Szjt.* is) összeütközését várták el a felelősség megállapításának előfeltételeként.⁶² A *Ptk.* ugyanakkor immáron kifejezetten is általános *jelleggel tiltja a jogellenes károkozást.*⁶³ Ennek keretében rögzítést nyert, hogy „aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól a károkozó, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható.”⁶⁴ A *Ptk.* előírásaira alapított *felelősségnek tehát nem feltétele, hogy a szerzői vagyoni vagy személyhez fűződő jogokat bárki közvetlenül megsértse.* Mint arra Lábady utal: „a hatályos rendelkezés nem is a felróhatóságon nyugvó felelősség elvét konstituálja, hanem főszabályként az általános károkozási tilalom megszegését szankcionálja és az *exculpációs bizonyítás* fordulatával kimentési lehetőséget biztosít a károkozónak, amely nemcsak a felróhatóság hiányán, hanem a *bizonyítás sikerén* is nyugszik.”⁶⁵ E tekintetben annak sincs jelentősége, hogy a káresemény tevőleges magatartás vagy mulasztás miatt következik be.⁶⁶ Mindez együttesen azt jelenti, hogy *a szerzői jogsértésekben közreműködőként, vagyis nem közvetlen felhasználóként szerepet vállaló cégek/személyek magánjogi felelőssége általánosságban megalapozott lehet.* Sőt amennyiben a közvetlen szerzői jogsértést megvalósító magánszemélyek (felhasználók) magatartásai is felróhatónak bizonyulnak, akkor ezekkel összefüggésben *az egyetemlegesség megállapítása is indokolt.*

4.2. A deliktuális felelősség fogalmi elemei

A kártérítési kötelezettség megállapításának az alábbi feltételek fennállása esetén van helye: *jogellenes magatartás* tanúsítása, *felróhatóság*, *kár* bekövetkezése, valamint *okozati összefüggés* a magatartás és a kár között.

⁶² LÁBADY Tamás: A deliktuális felelősség fontosabb változásai az új *Ptk.*-ban, *Jogtudományi Közlöny*, 2014/3. szám, 169.

⁶³ *Ptk.* 6:518. §.

⁶⁴ *Ptk.* 6:519. §.

⁶⁵ LÁBADY (2014) i.m. 172.

⁶⁶ HARMATHY (2013) i.m. 431.

Az új törvénykönyv egyik legfontosabb változása, hogy kifejezetten meghatározza a jogellenesség fogalmát, amely így alapvetően megköti a bíróságok kezét az értelmezés során.⁶⁷ Az alapszabály világos: minden károkozás jogellenes. Ez alól szűk körben, mindössze négy esetben, enged kivételt a Ptk.⁶⁸ Egy klasszikus szerzői jogvita esetén valószínűtlen, hogy az alperes (jogsértő) bármelyik kivételre sikerrel hivatkozhatna.⁶⁹ Ebből az következik, hogy érdemben az alábbi három, további fogalmi elemen áll vagy bukik a közreműködő szolgáltatók felelősségre vonásának lehetősége.

A korábbi „klasszikus” kártérítési felelősségi klauzula másik fontos változása, hogy immáron nem tartalmazza a felróhatóság fogalmát. A Ptk. Kommentár szerint ily módon – legalábbis elvben – a bíróságok szabad(abb) kezét kaptak a fogalom tartalommal való kitöltésére.⁷⁰ Meglátásunk szerint ugyanakkor Lábady Tamás helyesen utal arra, hogy mivel a felróhatóság fogalma a törvénykönyv bevezető rendelkezései között, alapelveként került elhelyezésre,⁷¹ ezért az a Ptk. valamennyi szakaszára nézve alkalmazandó.⁷² Így valószínűsíthető, hogy a „régii Ptk.” 339. §-ában foglalt „úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható” fordulat továbbra is domináns szerephez jut majd a joggyakorlatban. Szerzői jogi jogvitákban ugyanezt támasztja alá, hogy az adott helyzetben elvárhatóság követelményét az Szt. több szakaszban is tartalmazza.⁷³ Ezzel együtt a felróhatóság fogalmának rendkívüli elaszticitása garantálja, hogy a bíróságok a gyakorlatban a lehető legjobban igazodjanak a

⁶⁷ Uo., 430.

⁶⁸ „Minden károkozás jogellenes, kivéve, ha a károkozó a kárt

a) a károsult beleegyezésével okozta;

b) a jogtalan támadás vagy a jogtalan és közvetlen támadásra utaló fenyegetés elhárítása érdekében a támadónak okozta, ha az elhárítással a szükséges mértéket nem lépte túl;

c) szükséghelyzetben okozta, azzal arányos mértékben; vagy

d) jogszabály által megengedett magatartással okozta, és a magatartás más személy jogilag védett érdekét nem sérti, vagy a jogszabály a károkozót kártalanításra kötelezi.”

Lásd: Ptk. 6:520. §. Vö.: HARMATHY (2013) i.m. 439-441.; LÁBADY (2014) i.m. 169-171.

⁶⁹ Attól még nem tekinthető adottnak a károsult beleegyezése a (károkozással járó) felhasználásba, ha a szerzői művét vagy teljesítményét maga helyezte el az interneten.

⁷⁰ HARMATHY (2013) i.m. 431.

⁷¹ Ptk. 1:4. § (1) bekezdés: „Ha e törvény eltérő követelményt nem támaszt, a polgári jogi viszonyokban úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.”

⁷² LÁBADY (2014) i.m. 169.

⁷³ Az Szt. összesen hét helyen tartalmazza ezt a fordulatot. Ezek a következők: 23. § (2) bekezdés; 51. § (1) bekezdés a) pont; 57/A. § (1) bekezdés [az árva mű szabályozás 2014. október 29-ei hatályba lépésével ennek számozása 41/B. § (1) bekezdésre módosul]; 89. § (9) bekezdés; 94. § (8) bekezdés; 95. § (1) bekezdés és 96. § (1) bekezdés.

társadalmi, gazdasági, sőt technológiai változásokhoz.⁷⁴ Ezt nagyban segíti a tény, hogy a felróhatóság a szubjektív és objektív felelősség ötvözete, mivel „nem az individuális vétkességen, hanem az objektivizálódott *felróhatóság* szempontján alapszik. Már nem tisztán szubjektív vétkességfogalom, hanem azáltal, hogy a szabályban a »szemrehányhatóságot« az *objektív, társadalmi elvárhatóság* mércéjével kell mérni, az egyéni gondossági mértékhez igazodó klasszikus vétkességelvet objektivizálja.”⁷⁵ A felróhatóság fogalmának tartalmára tekintettel a bizonyítási teher az alperes/vélt jogsértő vállán nyugszik. Erre ugyanakkor kizárólag akkor kerül sor, ha a felperes/jogaiban sértett személy bizonyítsa, hogy az a személy okozta a kárt, akinek felróhatóságáról a bíróságnak döntenie kell.⁷⁶

A törvénykönyv értelmezésében a kár a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést, az elmaradt vagyoni előnyt és a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket egyaránt felöleli.⁷⁷ A károkozó a fenti részelemekből összeálló teljes kár megtérítésére köteles.⁷⁸ Meglátásunk szerint online szerzői jogsértések esetén a vagyonban (szerzői jogokban) értékcsökkenés hagyományosan nem áll be, mivel a felhasználás nem szünteti meg a jogosult engedélyezési jogát, illetve közös jogkezelés esetén a kizárólagos jogok kezelését és a díjigények érvényesítését. A jogellenes felhasználások ezzel szemben az elmaradó (be vagy meg nem fizetett) jogdíjakra tekintettel sokkal inkább elmaradt vagyoni előny formájában eredményeznek károsodást.

A főszabály alól kivételt képez az az eset, ha nyilvánvalóvá vált, hogy a kár mértéke nem állapítható meg.⁷⁹ Ilyenkor a bíróságok általános kártérítés fizetését is elrendelhetik, amelynek keretében „a károkozásért felelős személy olyan összegű kártérítés megfizetésére köteles, amely a károsult kárának a kiegyenlítésére alkalmas.”⁸⁰ Ugyan a *Ptk.* 6:522. § (3)-(4) bekezdések is lehetővé tehetik a kártérítés összegének mérséklését, azonban az itt

⁷⁴ Ahogy arra Lábady utal: „a szabály a bírói gyakorlat számára kellő mozgásteret adó olyan mérce, amely megfelelően biztosítja a társadalmi folyamatokban bekövetkező változásokhoz igazodó adaptációt anélkül, hogy teljesen elveszítené a felelősség szubjektív alapját.” Lásd: LÁBADY (2014) i.m. 171-172.

⁷⁵ *Uo.*, 172.

⁷⁶ HARMATHY (2013) i.m. 439.

⁷⁷ *Ptk.* 6:522. § (2) bekezdés.

⁷⁸ *Ptk.* 6:522. § (1) bekezdés.

⁷⁹ LÁBADY (2014) i.m. 174.

⁸⁰ *Ptk.* 6:531. §.

található rendelkezések⁸¹ alkalmazása a szerzői jogsértések elkövetéséhez kereskedelmi mértékben segítséget nyújtó szolgáltatók vonatkozásában nem tűnik reálisnak, illetve indokoltnak. A magyar magánjog tehát *a reparációs jellegű kártérítés mellett áll ki*, vagyis hogy olyan helyzetet kell teremteni, mintha a károkozás meg sem történt volna.⁸²

A Ptk. az okozatosság fennállását követeli meg a jogellenes magatartás és a kár bekövetkezése között. A korábbi szabályozás erre nézve nem szolgált fogódzóval, amely rendkívül változatos joggyakorlatot eredményezett.⁸³ A Ptk. sem definiálja az okozatosságot, ugyanakkor egy szűkítéssel élve a kártérítési kötelezettséget kizárólag az előrelátható károk vonatkozásában teszi lehetővé. Eszerint „nem állapítható meg az okozati összefüggés azzal a kárral kapcsolatban, amelyet a károkozó nem látott előre és nem is kellett előre látnia.”⁸⁴

Az előreláthatóság az online szerzői jogsértésekben közreműködő szolgáltatók vonatkozásában két további részkérdés megválaszolását teszi szükségesé. Egyrészt azt, hogy a szolgáltató előre látta-e, hogy szolgáltatása nyújtása károkozáshoz vezet. Másrészt azt, hogy a szolgáltatás az oksági láncban olyan

⁸¹ „(3) A kártérítést csökkenteni kell a károsultnak a károkozásból származó vagyoni előnyével, kivéve, ha ez az eset körülményeire tekintettel nem indokolt.

(4) A bíróság különös méltánylást érdemlő körülmények fennállása esetén a kártérítés mértékét a teljes kárnál alacsonyabb összegben is meghatározhatja.”

⁸² HARMATHY (2013) i.m. 449. Ezzel szemben egyes – tipikusan angolszász – országok a büntető jellegű kártérítést („*punitive damages*”) favorizálják. Utóbbira a legkiválóbb példát az Egyesült Államok szerzői jogi törvénye által rögzített „törvényen alapuló kártérítés” („*statutory damages*”) jelenti. Eszerint amennyiben a jogosult regisztrálta művét az Egyesült Államok Szerzői Jogi Hivatala által vezetett nyilvántartásban, akkor az USA szerzői jogi törvénye szerint a tényleges kár értékétől és bizonyíthatóságától függetlenül jogsértésenként minimum 750, maximum 30.000 dolláros kártérítés kiszabását kérheti. Lásd: United States Copyright Act, 17 U.S.C. §504(c)(1). (A továbbiakban: *USCA*.) Amennyiben a per során a bizonyítási teher a felperes vállán nyugszik, és ő sikerrel igazolja, hogy az alperes a jogsértést tudatosan követte el, a bíróság diszkrécionális jogkörében kiszabható kártérítés maximális összege 150.000 dollárra emelkedik. Abban az esetben azonban, ha az eljárás során a bizonyítási teher az alperes vállán nyugszik, és ő sikerrel igazolja, hogy nem tudott arról, s nem is volt oka azt feltételezni, hogy cselekményével szerzői jogsértést követ el, akkor a bíróság diszkrécionális jogkörében kiszabható kártérítés minimális összege 200 dollárra csökken. Lásd: *USCA* §504(c)(2). A pontos összeg megállapítása ugyan bírói mérlegeléstől függ, azonban így is lényeges könnyebbséget jelent a felperes számára. A jogosult e „kedvezmény” híján aktuális kárának és elmaradt vagyoni előnyének tételes bizonyítására volna köteles. Vö.: *USCA* §504(b).

⁸³ LÁBADY (2014) i.m. 171.

⁸⁴ Ptk. 6:521. §. Vö.: HARMATHY (2013) i.m. 441-444.

helyen helyezkedik-e el, amelyből kifolyólag okkal volt feltételezhető, hogy a szolgáltatás érdemi (materiális vagy adekvát kauzális) módon hozzájárul a jogsértés elkövetéséhez. A két részkérdést mintegy ötvözve relevanciával bírhat a *BH 2008.299* számú határozat, amely szerint „az oksági láncolatban az a meghatározó ok, amely az események rendszerinti lefolyása mellett – az általános élettapasztalat szerint – alkalmas az eredmény létrehozására. Az oksági láncban figyelembe veendő szakasz tartamát döntően befolyásolja, hogy a károsodásra vezető eseménysor elindítója látta-e, illetve láthatta-e a bekövetkező eredményt.” Hasonlóképp említést érdemel a *BDT 2011. 2393* számon közzétett eseti döntés, amely szerint „az elvileg végtelenbe nyúló oksági láncolatból [a károkozój] kizárólag azokért a károkért felel, amelyek bekövetkezése a károkozásakor ésszerűen előrelátható volt.”⁸⁵

Az előreláthatóság hiányának bizonyítása az alperes feladata. A közreműködők oksági láncban betöltött szerepe az esetek jelentős részében viszonylag egyszerűen meghatározható és a káreseményhez igencsak közel helyezhető el. A káresemény bekövetkezésének valószínűsége, és annak előreláthatósága ugyan értelemszerűen eseti vizsgálatot igényel, mégis *egyre nehezebben képzelhető el, hogy az online szerzői jogsértésekben közreműködő szolgáltatók e vonatkozásban sikerrel védekezzenek.*

4.3. Részkonklúzió

Mint arra a fentebb utaltunk, a közreműködők felelősségének megállapítása szempontjából irreleváns az elsőként tárgyalt fogalmi elem, a *jogellenesség*, mivel a *Ptk.* által megjelölt kivételek egyike alá sem illeszthetők be az érintett szolgáltatások.

Meglátásunk szerint napjaink online szolgáltatói számára ugyancsak kevés sikerrel kecsegtet az exculpációs bizonyítás a *felróhatóság* vonatkozásában. A szolgáltatók egy jelentős része tökéletesen tisztában van a végfelhasználók jogsértő magatartásaival, mégsem tesznek eleget (egészen pontosan az adott helyzetben általában elvárható) ezek megakadályozása céljából. Ugyancsak számottevő részük kifejezetten azzal a céllal törekszik ügyfeleket toborozni, hogy azok az adott weboldal forgalmát növelve reklámbevételeket generáljanak a weboldal üzemeltetőjé számára. Az adott helyzetben általában elvárhatóság tétele megkövetelné az aktív (de nem általános, teljes körű) ellenőrzést, tájékoztatást a jogsértő magatartásoktól való tartózkodástól, speciális, témába vágó kérdések és válaszok („FAQ”) kialakítását. Ezzel ösz-

⁸⁵ Idézi: LÁBADY (2014) i.m. 171.

szhangban hasonlóan valószínűsíthető a közreműködő szolgáltatók jelentős része esetén az *előrelátási képesség*, hiszen a platformok többsége közvetlenül szerzői művek felhasználására ad lehetőséget.

Egyes esetekben ez a megállapítás alaptalannak tűnik, így például a „*virtual private network*” (VPN) szolgáltatásokat nyújtó cégek esetén. E szolgáltatási típus egyrészt alkalmas arra, hogy dedikált gépekről biztonságos hozzáférést biztosítson egyes (rendszerint céges) hálózatokhoz, így például egy munkahelyi számítógépen tárolt adatokhoz. Másrészt egyre gyakoribb, hogy a VPN szolgáltatások segítségével a felhasználók proxy szerverekhez⁸⁶ csatlakozva eredeti IP címüket „láthatatlanná teszik”, ily módon biztonságban (titokban) folytathatják tevékenységüket, ideértve akár, de nem kizárólag a szerzői jogilag releváns felhasználásokat is.⁸⁷ A VPN jelentősége jogi/fogalmi szinten is jelentős, mivel egyrészt elvi kérdésként merül fel, hogy a „privát” hálózat keretében a felhasználó magánjellegű közléseket továbbít-e. Ez utóbbi közlések ugyanis egyértelműen kívül esnek az elektronikus kereskedelmi szabályozás hatókörén.⁸⁸ Másrészt, amennyiben a VPN szolgáltató magatartása az egyszerű adattovábbításban merül ki, akkor e vonatkozásban – az irányadó feltételek teljesülése esetén – megillesheti a felelősségkorlátozás.⁸⁹ Meglátásunk szerint a VPN szolgáltatók szerzői jogilag releváns felhasználást nem végeznek, az általános polgári jogi felelősség szempontjából pedig az előreláthatóság (okozatosság) hatókörén kívül esnek.

Mindent egybe vetve a közreműködő szolgáltatók felelősség alóli mentesülésének egyetlen érdemi eszköze a károkozás kizárása lehet. E ponton

⁸⁶ A proxy technológia elsődleges célja, hogy az adatok továbbítását kezdeményező forrás számítógép IP-címét eltakarja. Az internetes adatforgalom egyes esetekben – így például szerzői jogérvényesítés céljából – korlátozható. Ennek egyik lehetséges eszköze az IP-címek alapján történő szűrés/blokkolás. Erre tekintettel központi jelentőségű kérdés, hogy a „feketelistás” IP-cím elfedhető-e a figyelő szemek előtt. Az alkalmazott technológiai módszer lényege, hogy a forrás- és a célszámítógép közé „ügynök” (proxy) szervert ékelnek, s ennek eredményeként az adatforgalom ellenőrzésére jogosult vagy képes szervezetek a tartalomhoz kapcsolódóan nem a forrás számítógép, hanem a proxy szerver IP-címét észlelik (amely értelemszerűen nem szerepel a tiltólistán). Lásd: Mina RADY: Anonymity Networks: New Platforms for Conflict and Contention, *MIT Political Science Department Research Paper No. 2013-5*, 2013, 3-4. (<http://ssrn.com/abstract=2241536>).

⁸⁷ Stefan LARSSON - Måns SVENSSON: Compliance or Obscurity? Online Anonymity as a Consequence of Fighting Unauthorized File Sharing, *Policy & Internet*, 2010/4. szám, 77-105.; Mezei 2012, 246-247.

⁸⁸ *Elker-törvény*, 2. § m) pont.

⁸⁹ *Elker-törvény*, 8. §.

álláspontunk szerint a közreműködők erős fegyverre lelhetnek. Egy alkalmazás elérhetővé tétele ugyanis önmagában még nem jelenti azt, hogy ezen aktus bármely szerzői vagy kapcsolódó jogi jogosult oldalán károsodást (mint fentebb jeleztük: elmaradt vagyoni előnyt) eredményezne. Az elmaradt vagyoni előny e tekintetben ugyanis kifejezetten a jogosultakat megillető díjazás elmaradását jelenti. A díjazás megfizetésére azonban nem a szolgáltató, hanem szerzői jogilag releváns magatartás tanúsítása okán a végfelhasználó köteles.

Ebből az is következik, hogy azon szolgáltatások, amelyek maguk is olyan szerzői jogilag releváns magatartást valósítanak meg, melyekre nézve az *Szjt.* kötelező jelleggel díjazás fizetését írja elő (melyet akár egyedi engedélyezés alapján, akár a közös jogkezelés keretében), igenis károkozashoz vezethetnek. Ennek legkiválóbb példája a *streaming*, amely valamennyi olyan technológiai megoldást felöleli, amelyek online felületeken keresztül – tartós másolat készítése nélkül – teszik lehetővé a médiatartalmak (hagyományosan audio-, illetve audiovizuális anyagok) vételét és lejátszását. A *streaming* technológiának tipikusan két fajtája ismert: egyrészt az élő, ún. „*live streaming*”, ami a hozzáférést biztosító oldalán szerzői jogilag nyilvánossághoz közvetítésként értelmezhető (például az online rádiók élő közvetítése, ún. *webcasting* esete). Másrészt létezik az az eset, amikor az előre rögzített, rendszerint központi szerveren tárolt tartalomhoz a felhasználó saját belátása szerint megválasztott helyen és időben, vagyis „*on-demand*” fér hozzá. Ilyenkor a szolgáltató a lehívásra történő nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel vagyoni jogát érinti magatartásával. A díjfizetés elmaradása mindkét esetben elmaradt vagyoni előnyt, vagyis kárt eredményez. A hozzáférő személy oldaláról nézve a *streaming* mindkét fenti esetben hagyományosan a kizárólagos vagyoni jogok kivételeként kezelt ideiglenes többszörözésnek tekinthető.⁹⁰

Mindebből az következik, hogy az utóbbi esetkörtől eltekintve a közreműködő szolgáltatók felelőssége a *Ptk.* általános felelősségi szabályai alapján nem áll meg. Mindez nem zárja ki azonban azt, hogy a *Ptk.* 6:524. § alapján a felelősségre vonásuk ne volna lehetséges.

⁹⁰ Artur-Axel WANDTKE - Felix-Tessen VON GERLACH: Die urheberrechtliche Rechtmäßigkeit der Nutzung von Audio-Video Streaminginhalten im Internet, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht*, 2013/7. szám, 676-683.; Mareile BÜSCHER - Judith MÜLLER: Urheberrechtliche Fragestellungen des Audio-Video-Streamings, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht*, 2009/6. szám, 558.

4.4. Ptk. 6:524. § online környezetben

A Ptk. 6:524. § (1) bekezdés arra az esetre, ha többen közösen okoznak kárt, egyetemleges felelősséget és helytállást ír elő. E tekintetben egyáltalán nem szükséges, hogy a károkozók ugyanazon magatartással, illetve ugyanazon felelősségi formula alapján idézzék elő a kárt, hasonlóképp nem elvárt az akarategységben, illetve az azonos időben való cselekvés.⁹¹ Így oly módon is megvalósulhat többek közös károkozása, hogy miközben az egyik személy (a felhasználó) közvetlenül sért szerzői jogokat, addig a másik szereplő (a szolgáltató) esetén a vagyoni jogokat érintő felhasználás híján, esetleg mulasztásban megnyilvánuló magatartás miatt ez nem nyer bizonyítást. *Mivel a kártérítési felelősség megállapításának nem előfeltétele a szerzői anyagi jogi szabályok megsértése, a szolgáltató károkozóvá léphet elő.*

Arra az esetre, ha a közös károkozás bizonyítást nyerne, a Ptk. 6:524. § (3) bekezdése határozza meg a helytállási kötelezettség terjedelmét. Bár a közös károkozók helytállása egyetemleges, ez nem jelenti azt, hogy a konkrétan teljesítendő kártérítés egyenlő volna a két vagy több szereplő között. A bekezdés értelmében: „a károkozók a kárt egymás között magatartásuk felróhatósága arányában, ha ez nem megállapítható, közrehatásuk arányában viselik. Ha a közrehatás arányát sem lehet megállapítani, a kárt a károkozók egymás között egyenlő arányban viselik.”⁹²

A fenti logikai sorrend az online környezetben elkövetett szerzői jogsértések esetén komoly bírói mérlegelést igényel. Abban az esetben ugyanis, ha a felhasználó és a szolgáltató egyaránt szemet hunyt a jogsértő magatartás által előidézhető károk felett, és megvalósítják, illetve tovább folytatják a közvetlen szerzői jogsértést, valamint biztosítják az ahhoz szükséges infrastruktúrát, akkor értelemszerűen egyikük sem úgy jár el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható lett volna. Erre tekintettel nehéz lenne a bekövetkező károsodást a felróhatóság alapján arányosan felosztani. A közrehatás aránya sem szükségképpen vezet el minket a megoldáshoz. Az online szerzői jogsértések világában ugyanis gyakorlatilag lehetetlen volna megmondani, melyik szereplő magatartása járult hozzá nagyobb arányban a kár bekövetkezéséhez. Valójában *sem a szolgáltatás, sem a felhasználás*

⁹¹ Ezt több bírósági döntés is alátámasztja. A példákat lásd: HARMATHY (2013) i.m. 454.; LÁBADY (2014) i.m. 172. Egy klasszikus példát hozva: mellékes, hogy az egyik személy felelőssége kontraktuális, a másiké deliktuális. Vö.: BÁRDOS Péter: Megjegyzések az új Ptk. kárfelelősségi szabályaihoz, *Jogtudományi Közlöny*, 2014/3. szám, 197-198.

⁹² Ennek elemzését lásd: HARMATHY (2013) i.m. 455-456.

nem létezik a másik nélkül. Mindezekre tekintettel elviekben a *Ptk.* 6:524. § (3) bekezdésének utolsó fordulata tűnik a legegyszerűbben alkalmazhatónak e vonatkozásban.

Ha a *Ptk.* az előrelátási képesség (okozatosság) mentén is lehetőséget teremtene a mérlegelésre, jóval nagyobb rugalmasságot kaphatnának a bíróságok a kártérítés megfelelő megosztása terén. Ugyan az online szerzői jogsértésekkel szembeni erőteljes fellépések hatására egyre csekélyebb valószínűséggel, ám a magánszemély felhasználók egy része sikerrel hivatkozhatna a magáncélú többszörözés szabad felhasználási lehetőségére, és még inkább arra, hogy nem rendelkezik megfelelő ismerettel az érintett szolgáltatás technológiai működéséről.⁹³ Ezzel szemben *a szolgáltatók semmi ehhez hasonló védekezéssel nem élhetnének, hiszen tudatuk (előrelátási képességük) egyértelműen kiterjed az általuk kínált tartalmak felhasználási lehetőségeire.*⁹⁴ E „minőségi” ismeretük mellett „mennyiségi” ismerettel is világosan rendelkeznek: hálózatuk forgalmának adataira rálátnak. Így egyből világos lehet számukra, hogy egy bizonyos adatcsomag pár száz vagy pár százezer alkalommal kerül lehívásra a rendszeren keresztül. Mivel azonban a *Ptk.* az előrelátási képességet nem említi a 6:524. § (3) bekezdésében, így annak legfeljebb a károknak a több károkozó egymás közötti rendezése során lehet relevanciája.⁹⁵

A *Ptk.* 6:524. § (2) bekezdés és a 6:525. § ugyancsak figyelmet érdemel. Ezeknek megfelelően „a károsultat kármegelőzési, kárelhárítás és kárenyhítési kötelezettség terheli. Az e kötelezettségek felróható megszegése miatt keletkezett kárt a károkozó nem köteles megtéríteni.”⁹⁶ Károsulti közrehatás esetén a kárt a károkozó és a károsult között „felróhatóságuk arányában, ha ez nem megállapítható, közrehatásuk arányában kell megosztani. Ha a közrehatás arányát sem lehet megállapítani, a kárt a károkozó és a károsult között egyenlő arányban kell megosztani.”⁹⁷ Ugyanez a logika az irányadó abban az esetben, ha a kárt – a károsult közrehatásán túl – többek közösen okozták

⁹³ Így klasszikusan arról, hogy a fájlcsere programok segítségével letöltött tartalmat a kliens program automatikusan visszaosztja.

⁹⁴ E téren ismételten hangsúlyozni kell, hogy a közvetítő szolgáltatók is tisztában vannak felhasználóik klasszikus magatartásaival, így a szerzői jogsértések potenciális veszélyeivel, őket azonban az értesítési és eltávolítási eljárás megfelelő alkalmazása távol tartja a kártérítési felelősség megállapíthatóságától.

⁹⁵ Akárcsak annak, hogy a felhasználó és a szolgáltató milyen mértékű előnyhöz jutott a jogsértés révén. Lásd: *Uo.*, 456.

⁹⁶ *Ptk.* 6:525. § (1) bekezdés.

⁹⁷ *Ptk.* 6:525. § (2) bekezdés.

(vagyis legalább három személy hatott közre a kár bekövetkezésében).⁹⁸ A fenti rendelkezéseknek az online szerzői jogsértések esetén is kiemelkedő jelentősége lehet. Amint ugyanis a szerzői jogosult tudomást szerez jogainak sérelméről, nem késlekedhet azok megvédése érdekében, feltéve, hogy a jogsértéssel kapcsolatosan alkalmazandó általános elévülési idő még nem telt le. Amennyiben oly módon keletkezik kára, hogy a késedelem neki felróható, akkor tisztában kell lennie azzal, hogy – legalább részben – elesik az elszenvedett károk megtérítésétől.

Végül érdemes egy bekezdés erejéig a *Ptk.* 6:524. § (4) bekezdéséről is említést tenni. Az ebben kodifikált alternatív felelősség intézménye szerint „a többek közös károkozásának szabályait kell alkalmazni abban az esetben is, ha a kárt több, egyidejűleg kifejtett magatartás közül bármelyik önmagában is előidézte volna, vagy nem állapítható meg, hogy a kárt melyik magatartás okozta.” A klasszikus példa szerint e passzusra hivatkozással lehet kártérítést követelni attól a két vadásztól, akik egyszerre tüzeltek puskájukkal, és valamelyikük testi sérülést okozott egy harmadik személynek. Tekintettel arra, hogy a károkozó személyét pontosan nem lehet meghatározni, ugyanakkor elvben mindkét vadász magatartása eredményezhette a károsodást, helye van az egyetemleges felelősségre vonásnak.⁹⁹ E rendelkezés – a 6:524. § (3) bekezdéssel összefüggésben az imént kifejtettekre tekintettel – az online szerzői jogsértések világában nem tűnik alkalmazhatónak. A károkozást ugyanis a két magatartás (szolgáltatás és felhasználás) önmagában, külön-külön nem volna képes előidézni. Egy példát hozva: a fájlcsere hálózatok (indexáló oldalakat fenntartó és/vagy kliens programokat fejlesztő cégek) a felhasználók által megosztani tervezett tartalmaktól függnek, azonban a letöltés és lehívásra hozzáférhetővé tétel kizárólag a felkínált infrastruktúra igénybe vételével lehetséges.

5. Befejezés

A tanulmány elején csupán felvetésként jeleztük, zárásként viszont – a fenti gondolatmenet alapján – hangsúlyozzuk: a jogszabályi környezet alapjaiban adott a magánjogi felelősség megállapítására a szerzői jogsértéseket megvalósító személyek magatartásában közreműködő szolgáltatókkal szemben. (Ez

⁹⁸ *Ptk.* 6:524. § (2) bekezdés második mondat. Ez az, amiért a *Ptk.* 6:525. § már önmagában véve is a többek közös károkozásának egy speciális eseteként értékelhető. Lásd: HARMATHY (2013) i.m. 457.

⁹⁹ *BDT 2010. 2221.* Idézi: LÁBADY (2014) i.m. 173.

alól egyedül talán a szerzői jogsértéseket közvetlenül elkövető felhasználók személyes adatainak kiadására vonatkozó szabályok képeznek kivételt.) Érzékeltes, ahogy a jogosultak és közvetítő szolgáltatók széles körének bevonásával készült szakértői elemzés fogalmazott e körben: „a szerzői, illetve szomszédos jogi jogosultakat képviselő szervezetek Magyarországon soha nem elsősorban a jogérvényesítés, hanem a tárgyalásos jogosítás útján keresték jogaik hatékony gyakorlásának az útját. Ugyanakkor a jogosulti szervezetek álláspontja szerint egy demokratikus jogrendszerben a hatékony joggyakorlásnak – a működőképes, sikeres, jogszerű üzleti modellek kialakításán túlmenően – semmilyen területen sem nélkülözhető eszköze a hatékony jogérvényesítési rendszer kialakítása és folyamatos fejlesztése, amely igazodik az üzleti modellekhez, a technológiai kihívásokhoz és a fogyasztói elvárásokhoz. Éppen ez az oka, hogy a jogérvényesítés során a magyar jogosulti képviseltek nem preferálják a végfelhasználókkal szembeni büntetőjogi eljárásokat, hanem arra törekednek, hogy a polgári jogi jogérvényesítés eszközei váljanak hatékonyvá, és ezeket se elsősorban a jóhiszemű végfelhasználók ellen irányuljanak, hanem a művek és más teljesítmények illegális felhasználásából üzleti hasznot szerzők ellen.”¹⁰⁰ Ez utóbbi megjegyzés ellenére sem állítható, hogy a közreműködő szolgáltatókkal szemben a fentiekben bemutatott jogérvényesítési eszköztár alkalmazásának bevett gyakorlata alakult volna ki hazánkban.

Lábady a Ptk.-val összefüggésben a következők szerint fogalmazott: „az új rendelkezések alkalmazása körében a bíróságokra tehát nehéz, de roppant *nemes feladatok* várnak, amelyek alkalmazása során joggal számítanak az elmélet, *a jogtudomány megtámogatására*”.¹⁰¹

¹⁰⁰ SÁR et al. (2014) i.m. 104.

¹⁰¹ LÁBADY (2014) i.m. 179.